

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Pesola, Ulla

Title: Hankintamalleista henkilöstösuunnitteluun: hankinnan osaajat koolla Jyväskylässä

Year: 2014

Version:

Please cite the original version:

Pesola, U. (2014). Hankintamalleista henkilöstösuunnitteluun: hankinnan osaajat koolla Jyväskylässä. Tietue : Jyväskylän yliopiston kirjaston lehti, 2014(2).
<http://tietue.blog.jyu.fi/2014/05/21/hankintamalleista-henkilostosuunnitteluun-hankinnan-osaajat-koolla-jyvaskylassa/>

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

Tietue 2 / 2014

Tietue on Jyväskylän yliopiston kirjaston lehti, joka ilmestyy verkossa neljä kertaa vuodessa.

ISSN-L 1798-4890

ISSN 1798-4890

Hankintamalleista henkilöstösuunnitteluun: hankinnan osaajat koolla Jyväskylässä

21.5.2014 Tekijä [Jyväskylän yliopiston kirjasto](#)

Hankinnan ammattilaisia Lounaispuistossa. Kuva: Ulla Pesola

Parhaita käytäntöjä, osaamisen jakamista, brainstormingia, aivojen tuuletusta. Antoisalla työskentelyllä on monta nimeä. Jyväskylän yliopiston kirjastoon kokoontui toukokuussa yli 20 tieteellisten kirjastojen hankinnan asiantuntijaa yhteiseen Hankinnan päivään tekemään tätä kaikkea.

Hankinta on monesti kirjaston sisällä oma saarekkeensa. Vaikka rajapintoja on kaikkiin kirjaston toimintoihin, ja varsinkin e-aineistojen maailmassa työt limittyvät ja yhteistyö tiivistyy, on hankinnassa silti edelleen oma maailmansa ja kielensä. Raha ja budjetti ovat näkyvämmässä roolissa kuin monissa muissa työtehtävissä. POT, EBSit, ERMit ja ledgerit ovat erikoissanastoa, jotka hankinnan arkea pyörittävät.

Näidenkin asioiden myötä on herännyt tarve päästä keskustelemaan muiden samankaltaista työtä tekevien kanssa. Koulutuksia ja seminaareja on järjestetty eri tahojen toimesta, mutta kahvitauot ja käytäväkeskustelut on koettu liian lyhyiksi tärkeiden kysymysten ja kokemusten jakamiseen. Yhteinen toive on ollut päästä tapaamaan ajan kanssa vapaasti keskustellen. Tähän tarpeeseen vastasi kokoontuminen Jyväskylään Hankinnan päivään.

Asiantuntijoiden kokoontuessa voidaan luottaa siihen, että pienilläkin täkyillä saadaan aikaan tiivistä keskustelua. Osallistujien toiveiden pohjalta valituista aiheista pidettiin vain lyhyet keskustelunavaukset. Päivän ainoa sääntö oli, että keskustelu saa rönsytä. Jos joku asia mietityttää, siitä pitää puhua.

Uusien hankintamallien vaikutus kokoelmien muotoutumiseen

Uudet hankintamallit ovat puhuttaneet jo jonkun aikaa, ja nyt tarkasteluun otettiin erilaiset PDA-mallit (Patron Driven Acquisition). Keskustelua virisi sekä mallien käytännöistä että yhteydenpidosta välittäjien ja kustantajien kanssa. Erityisen mielenkiintoista oli kuulla kokemuksista eri toimijoiden kanssa: jotta malleista todella olisi arjen työkaluiksi, täytyy yhteistyön tuottajan kanssa olla sujuvaa.

Erilaisten PDA-mallien käytännön kysymysten lisäksi pohdittiin myös laajemmin mallien vaikutusta kokoelmien muotoutumiseen tulevaisuudessa. Miten kokoelmia tulevaisuudessa kehitetään, kun yhä enemmän on ”asiakaslähtöistä” hankintaa? Näkökulmat myös aiheesta tutkitun ja kirjoitetun perusteella vaihtelevat. Toisaalta ajatellaan, etteivät asiakaslähtöiset mallit korvaa kirjastoammatillista valinnan tekemistä, ja että joka tapauksessa tarvitaan ”perusvalintaa”. Toisaalta hankitun aineiston käytön seurannat osoittavat, että hankintaesitysten perusteella tehdyt hankinnat ovat selvästi suuremmalla käytöllä kuin kirjaston omana valintana tehdyt. Voisiko siis kirjaston aineistonhankinnassa tukeutua tulevaisuudessa pelkästään hankintaesityksiin ja PDA-tyyppisiin malleihin? Kokoelmapoliittinen keskustelu tämän tiimoilta varmasti jatkuu.

Kokoelmia pitäisi tarkastella sisältönsä ja tieteenalansa mukaan – formaatista riippumatta.

Hankinnan päivässä puhuttiin kokoelmista muutenkin. Kokoelmat pitäisi nähdä kokonaisuutena, ei painetun tai elektronisen formaattinsa kautta. Vaikka kirjaston käytännön toimintojen takia ne edelleen helposti erotetaan toisistaan, kokoelmien sisällön kehittämisen kannalta niitä pitäisi tarkastella pikemminkin sisältönsä ja tieteenalansa mukaan – formaatista riippumatta. Tämän pitäisi olla myös asiakkaiden suuntaan lähtevän viestin ydin.

Uusiin töihin uusia työkaluja

E-kirjat ovat tuoneet tullessaan myös uudenlaisia työnkulkuja ja prosesseja. Monessa kirjastossa e-kirjoja ja -aineistoja käsittelevän väen määrä on lisääntynyt, ja tiedonkulkua helpottavien työkalujen tarve on kasvanut. Itä-Suomen yliopiston kirjastossa on kehitetty oma e-kirjojen hankinnan ja luetteloinnin apuväline EKI. EKI vastaa kysymykseen, miten kirjan käsittely etenee, kun ei ole fyysistä kirjaa joka siirtyy toimijalta toiselle. Se toimii monen toimijan käytössä työnhallinnan ja tiedonkulun välineenä ja sujuvoittaa e-kirjan käsittelyä.

Päivän mittaan sivuttiin EKIn innoittamina myös erilaisia ERM (Electronic Resource Management) -työkaluja. Kokemukset vaihtelivat open source -pohjaisista ohjelmista eri kaupallisten toimijoiden tuotteisiin. Käyttötyytyväisyys vaihteli toimintojen ja niiden joustavuuden mukaan: avoimen lähdekoodin järjestelmä vaatii kirjastolta resursseja ylläpitoon ja kehittämiseen, mutta tuo mukanaan myös paljon joustavuutta. Kaupallinen järjestelmä on hyvin tuettu, mutta myös täysin riippuvainen yhteistyöstä toimittajan kanssa.

Työn organisointia ja henkilöstösuunnittelua

Hankintamallien lisäksi päivän aikana käsiteltiin myös e-aineistojen linkaaren hallintaa. Monessa kirjastossa e-aineistotyö on alun perin e-lehtien myötä lähtenyt rakentumaan hankinnan tontille. Aineiston määrän ja monipuolistumisen myötä myös siihen liittyvän työn määrä on lisääntynyt. Tähän nähden työn organisointi ja osaamisen levittäminen on tullut monesti vähän jälkijunassa. Nopeasti muuttuva tehtäväkenttä asettaa omat haasteensa työnkuvien kehittämiseksi. Nyt mietitty tarkoituksenmukainen työn organisointi voi olla pian jo perusteellisen ravistelun tarpeessa.

Tehtävänä on hankkia ja saattaa tiedeyhteisön löytyville ja käyttöön sen tarvitsemia tietoaineistoja.

Yhteinen näkemys oli, että vaikka erilaisissa kirjastoissa on e-aineistojen hankinta ja hallinta organisoitu hyvin eri tavoin, ja käytännön ratkaisut ovat harvoin suoraan siirrettävissä kirjastosta toiseen, haasteet ja kysymykset ovat yhteisiä. Tehtävämme on hankkia ja saattaa tiedeyhteisön löytyville ja käyttöön sen tarvitsemia tietoaineistoja. Miten pystymme alati muuttuvassa maailmassa tähän tarpeeseen vastaamaan? Miten työkulut ja prosessit organisoidaan niin, että työ sujuisi mahdollisimman hyvin sillä väellä, mitä siihen on käytössä? Ja toisaalta, miten osaamista jaetaan myös talon sisällä niin, että siirtymä painetun aineiston käsittelystä e-aineiston käsittelyyn kävisi vaiheittain ja mahdollisimman luontevasti?

Näkökulma, joka on otettava huomioon, ovat vähenevät henkilöstöresurssit. Miten eri toimintojen toisistaan eroavia vuodenkiertoja voidaan käyttää töiden organisoinnissa hyväksi ilman, että kenenkään työnkuva sirpaloituu liikaa? Esimerkiksi hankintatyö ja kokoelmatyö limittyvät jo luonnostaan – voisiko niiden erilaisia ruuhkahuippuja hyödyntää töiden organisoinnissa. Tärkeää on kuitenkin myös pitää huolta työntekijöiden erityisosaamisesta: vaikka työnkuvat henkilöstöresurssien vähetessä monipuolistuvat, tarvitaan silti eri toimintojen erityisosaajia. Pinnallinen moniosaaminen ei voi korvata oman alan erityisosaamista.

Mitä Hankinnan päivästä jäi käteen?

- Ajatuksia tulevaisuuden suurista linjoista: mitä kehitetään ja mihin suuntaan.
- Käytännön vinkkejä arjen rutiineihin ja hankintoihin.
- Varmuus siitä, että olemme eri puolilla maata jo tehneet hyvää ja pitkäjänteistä työtä tietoaineiston hankinnan ja e-aineistojen kehittämiseksi. Meillä on hyvä pohja jolle rakentaa.
- Monia uusia yhteyksiä, joilta kysyä isompia ja pienempiä asioita arjen tiimellyksessä.
- Into jatkaa hedelmällistä keskustelua ja kokemusten vaihtoa → ensi vuonna Helsingissä!

Ulla Pesola